

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.006.04.2016

P/16/070

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów

T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06

Irz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/16/070 — Przeciwdziałanie e-uzależnieniu dzieci i młodzieży	
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie	
<i>Kontroler</i>	Barbara Lew, starszy inspektor k. p., upoważnienie do kontroli nr LRZ/23/2016 z dnia 26 kwietnia 2016 r.	[dowód: akta kontroli str. 1]
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Stalowej Woli, ul Hutnicza 12, zwana dalej Poradnią	
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Marzena Łata, dyrektor Poradni od dnia 1 września 2012 r.	[dowód: akta kontroli str. 2]

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

W latach 2013 – 2016 Poradnia, oprócz zróżnicowanych działań i podejmowanych inicjatyw w zakresie przeciwdziałania nadużywaniu przez dzieci i młodzież nowoczesnych technologii, prowadziła statystykę związaną z e-uzależnieniami. W Poradni podejmowano działania zmierzające do ujawnienia zagrożeń związanych z zagadnieniem nadużywania Internetu. W okresie objętym kontrolą problem nadużywania komputera i Internetu rozpoznano u 6 dzieci.

Poradnia rozpoznawała potrzeby środowiska lokalnego w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej i kierowała do dyrektorów przedszkoli, szkół i placówek edukacyjnych oferty oddziaływań profilaktycznych, wykorzystując szerokie spektrum kanałów informacyjnych. Oferta w zakresie przeciwdziałania e-uzależnieniu obejmowała zajęcia warsztatowe dla uczniów, szkolenia dla rad pedagogicznych oraz prelekcje dla rodziców. Poradnia oferowała również organizację grupy wsparcia dla rodziców dzieci nadużywających komputera i Internetu.

Zajęcia faktycznie zrealizowane, obejmujące tematykę wyłącznie e-uzależnienia odbyły się jednak w mniejszym stosunku do oferty Poradni i stanowiły odpowiedź na zgłoszone niewielkie zapotrzebowanie szkół i placówek. Zorganizowano debatę², szkolenia dla uczniów i nauczycieli oraz prelekcje dla rodziców.

NIK pozytywnie ocenia liczne inicjatywy, w tym opracowane przez Poradnię materiały mające na celu przybliżenie problemu nadużywania komputera i Internetu, tj.: „Wskazówki dla rodzica” „Jak wspomagać i stymulować mowę przedszkolaka”, „Jak rozpoznać symptomy e-uzależnienia”.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Debatę zorganizowana 28 kwietnia 2014 r. pt. „Szklana pułapka” dotyczyła uzależnienia od telefonów komórkowych i portali społecznościowych.

Poradnia nie współpracowała z organizacjami realizującymi działania profilaktyczne finansowane z Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych (FRPH) w zakresie zagrożenia uzależnieniem od komputera i Internetu adresowane do dzieci i młodzieży na terenie powiatu stalowowolskiego. Pracownicy Poradni uczestniczyli w ogólnokrajowych inicjatywach na rzecz bezpieczeństwa w Internecie, w tym także przeciwdziałania e-uzależnieniu dzieci i młodzieży, współpracując z Fundacją Dzieci Niczyje.

Funkcjonujący w Poradni system doskonalenia zawodowego sprzyjał podnoszeniu kwalifikacji z zakresu e-uzależnienia. W kontrolowanym okresie pracownicy merytoryczni Poradni, udzielający dzieciom i ich rodzicom pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczestniczyli w konferencjach, seminariach i szkoleniach. Ponadto korzystali z ogólnodostępnych materiałów informacyjnych i szkoleniowych.

Wszystkie dzieci i młodzież, u których stwierdzono problem e-uzależnienia objęto pomocą terapeutyczną, zaś ich rodziców/opiekunów psychoedukacją i instruktażem.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działalność edukacyjna i diagnostyczna związana z problemem e-uzależnienia

Opis stanu faktycznego

1. Teren działania Poradni obejmował obszar powiatu stalowowolskiego, w skład którego wchodziły: miasto Stalowa Wola, oraz gminy: Pysznica, Zaklików, Bojanów, Zaleszany i Radomyśl n/Sanem.

Poradnia współpracowała z 1 żłobkiem, 25 przedszkolami, 33 szkołami podstawowymi, 25 gimnazjami, 11 szkołami ponadgimnazjalnymi i 9 innymi placówkami świadczącymi pomoc dzieciom i ich rodzinom.

W latach szkolnych 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016 (do 31 marca) Poradnia wydała odpowiednio 246, 263 i 134 orzeczenia. Związane one były głównie z potrzebą indywidualnego nauczania u dzieci, z autyzmem – w tym z zespołem Aspergera, niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją. Ponadto w kontrolowanych latach szkolnych wydano odpowiednio: 775, 985, 477 opinii związanych z udzieleniem bezpośredniej pomocy, głównie w sprawach: objęcia dziecka w szkole lub placówce pomocą psychologiczno-pedagogiczną, odroczenia rozpoczęcia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego oraz pomocy w specyficznych trudnościach w uczeniu się.

Zgodnie z zarządzeniem dyrektora Poradni nr 9/2013 z dnia 1 września 2013 r. w sprawie wprowadzenia procedury w sprawie realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach i placówkach objętych działaniem Poradni pomocy udzielano dzieciom i młodzieży, rodzicom i nauczycielom z przedszkoli, szkół i placówek mających siedzibę na terenie jej działania poprzez organizację i wspomaganie w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Realizowano także zadania profilaktyczne oraz wspierające wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych w zakresie pracy z dziećmi, młodzieżą i rodzicami.

Celem i zadaniem Poradni było m.in. podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży. W ww. procedurach nie było zapisu związanego z e-uzależnieniami. Wskazano zaś zadania związane z psychoprofilaktyką, profilaktyką uzależnień i edukacją w zakresie ochrony zdrowia psychicznego, w tym profilaktyką uzależnień cywilizacyjnych i AIDS oraz innych

problemów dzieci i młodzieży, które nałożono na psychologów i pedagogów zatrudnionych w Poradni.

Poradnia nie zawierała porozumień, umów z podmiotami zewnętrznymi w celu realizacji działań profilaktycznych związanych z e-uzależnieniami. Zadania wynikające z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. *w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych*³ oraz wynikające ze statutu Poradni realizowano na podstawie pisemnych zgłoszeń wpływających ze szkół.

[dowód: akta kontroli str. 3-66]

2. W prowadzonej sprawozdawczości w Systemie Informacji Oświatowej (SIO) nie wyodrębniono danych związanych z e-uzależnieniami. Problem ten został uwzględniony w zestawieniach prowadzonych przez Poradnię.

W okresie objętym kontrolą zidentyfikowano w Poradni 6 dzieci (urodzonych w latach 2000 – 2003), których trudności edukacyjne lub wychowawcze mogły wiązać się z nadużywaniem mediów elektronicznych.

Troje z nich trafiło wcześniej do Poradni tj.:

- pierwsze dziecko trafiło w 2009 r. z problemem nieczytelnego pisma (w 2012 r. wynikł problem związany z nadmiernym korzystaniem z laptopa. Po instruktażu rodziców/opiekunów związanym z wprowadzeniem zasad konsekwentnego postępowania z dzieckiem zainteresowani nie zgłosili się na umówioną wizytę, problem wrócił w 2016 r.),
- drugie dziecko trafiło w 2010 r. z problemem związanym z niewyraźną mową, (problem e-uzależnienia pojawił się we wrześniu 2015 r.),
- trzecie dziecko trafiło w 2014 r. z trudnościami związanymi z pisaniem i nauką (problem e-uzależnienia pojawił się w lutym 2016 r., rodzice nie wyrazili zgody na konsultacje ze szkołą).

Pozostałe troje dzieci trafiło po raz pierwszy do Poradni kolejno w 2014 r., 2015 r. i 2016 r., bezpośrednio z problemem e-uzależnienia.

Wszystkie (6) dzieci trafiły do Poradni na wniosek rodziców lub opiekunów w związku z uzależnieniem od gier komputerowych, komórki czy też zbyt długim spędzaniem czasu przy komputerze, a ponadto agresją, apatią, nieuczęszczaniem do szkoły, chęcią przebywania w zaciemnionych pomieszczeniach, groźbami ucieczki z domu, trudnościami wychowawczymi, brakiem kontaktu z otoczeniem, odmową jedzenia, itp.

Podopieczni Poradni poddawani byli diagnozowaniu w celu określenia indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, indywidualnych możliwości psychofizycznych oraz mechanizmów funkcjonowania w odniesieniu do zgłaszanego problemu.

W wyniku procesu diagnostycznego do dnia zakończenia niniejszej kontroli:

- w jednym przypadku poddano w wątpliwość problem e-uzależnienia zgłaszany przez matkę i aktualnie nie można stwierdzić, że taki problem istnieje,

³ Dz. U. z 2013 r., poz. 199

- w jednym przypadku po terapii psychologicznej trwającej około 1 roku matka nie zgłaszała niepokojących objawów u dziecka i nie umawiała się na dalszą terapię,
- w jednym przypadku Poradnia oczekiwała na kontakt ze strony matki, która jest za granicą (umówiono spotkanie na dzień 15 czerwca 2016 r.),
- w pozostałych przypadkach pomoc w postaci terapii psychologicznej udzielano na bieżąco.

Poradnia, zgodnie z § 5 ust.1 rozporządzenia *w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych*, wydawała opinie na wniosek rodziców w terminach od 1 do 24 dni. W opiniach tych zawierano:

- diagnozę poziomu rozwoju, w której określano indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne dziecka, tj. rozwój intelektualny, funkcje wzrokowo-przestrzenne i słuchowo-językowe, rozwój merytoryki dużej i małej, koncentrację uwagi, sferę emocjonalno-społeczną, poziom wiadomości i umiejętności szkolnych, umiejętność czytania i pisanie, wiadomości i umiejętności matematyczne, oraz mocne strony ucznia,
- opis mechanizmów wyjaśniających funkcjonowanie dziecka,
- stanowisko w sprawie, której dotyczy opinia, oraz jego szczegółowe uzasadnienie,
- wskazania dla nauczycieli dotyczące pracy z dzieckiem,
- informacje dotyczące dostosowania wymagań edukacyjnych,
- wskazania dla rodziców dotyczące pracy z dzieckiem, które powinni stosować w celu rozwiązania zgłaszanego problemu.

Ponadto w Poradni zidentyfikowano 7 dzieci, w tym 6 (urodzonych w latach 2009 – 2013), w stosunku do których wskazano wyeliminowanie stymulacji obrazem (telewizor, komputer) i 1 dziecko (urodzone w 2002 r.), u którego w celu zapewnienia prawidłowych warunków rozwoju i wypoczynku należało ograniczać ilość czasu spędzonego przy komputerze oraz wprowadzić aktywne formy spędzania wolnego czasu, zaproponować zajęcia rozwijające zainteresowania np. sportowe.

Podczas spotkań z klientami Poradni prowadzono szczegółowe wywiady, omawiano problemy dnia codziennego, a także obawy rodziców/opiekunów związane z zachowaniem dzieci w wyniku e-uzależnienia. Wszystkich zobowiązywano do współpracy, rodzice otrzymywali szczegółowy instruktaż w jaki sposób postępować, aby pomóc wyjść dzieciom z e-uzależnienia. W dwóch przypadkach współpraca z rodzicami/opiekunami nie układała się w sposób sprzyjający poprawie sytuacji, np. brak było chęci współpracy jednego z rodziców, czy brak zrozumienia problemu e-uzależnienia (w obu przypadkach ze strony ojca).

W sprawie przepływu informacji o uczniach nadużywających mediów elektronicznych pomiędzy jednostkami uprawnionymi do korzystania z usług Poradni Dyrektor podała, iż *Poradnia realizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną na wniosek rodziców dziecka oraz na wniosek pełnoletniego ucznia. Jeżeli we wniosku zgłaszany jest problem e-uzależnień wówczas dyrektor Poradni kieruje wniosek do realizacji przez psychologa Poradni. Psycholog po rozpoznaniu problemu podejmuje działania w formie indywidualnej terapii psychologicznej na terenie Poradni, pomocy psychologicznej rodzinie, jeżeli istnieje uzasadniona potrzeba podejmuje także rozpoznanie w środowisku szkolnym po uzgodnieniu z rodzicem. W pojedynczych przypadkach rodzice nie wyrazili zgody na kontakt psychologa poradni ze szkołą.*

Pracownicy Poradni w ramach wspomagania realizują w szkołach i placówkach konsultacje z dyrektorami, pedagogami i psychologami szkolnymi, których celem jest rozpoznanie potrzeb. Konsultacje trwają cały rok i są uaktualniane na bieżąco (...). Szkoły nie zgłaszają do Poradni uczniów nadużywających mediów elektronicznych. Takie wnioski wpływają tylko od rodziców.

Poradnia opracowała kwestionariusz „Informacja nauczyciela-wychowawcy o uczniu zgłaszanym przez rodziców do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej”, w którym zawarto pytania dotyczące np.: obserwowanych trudności w nauce, postępów w nauce, środków zaradczych podejmowanych w szkole, stosunku ucznia do obowiązków szkolnych, kontaktów z rówieśnikami, obserwowanych trudności przez wychowawcę, stanu emocjonalnego ucznia, pozytywnych osiągnięć w szkole, działań wychowawczych stymulujących rozwój dziecka.

[dowód: akta kontroli str. 67-304]

3. Na początku każdego roku szkolnego Poradnia przekazywała jednostkom uprawnionym do korzystania z usług Poradni, w formie pisemnej, swoją ofertę pomocy i zapraszała do uczestnictwa w zajęciach organizowanych dla dzieci, młodzieży, nauczycieli i rodziców. Proponowano zajęcia związane m.in. z: terapią integracji sensorycznej, treningiem umiejętności społecznych, treningiem zastępowania agresji, nauką praktycznych umiejętności budowania prawidłowych relacji z dziećmi, kształtowaniem umiejętności życiowych wychowanków, tj. skutecznego radzenia sobie z wyzwaniami codziennego życia w szkole i grupie rówieśniczej, udziałem w grupie socjoterapeutycznej dla dzieci w młodszym wieku szkolnym. W przekazywanych ofertach nie zawarto tematu e-uzależnień.

Poradnia w ramach rozpowszechniania informacji o możliwościach pomocy związanych z uzależnieniami przekazywała informacje na stronach internetowych <http://www.ppp.stalowowolski.pl> oraz za pomocą ulotek dostępnych w uprawnionych podmiotach do korzystania z takiej formy wsparcia na terenie powiatu.

Dyrektor Poradni podała, iż *potrzeby szkół i placówek są realizowane na podstawie pisemnych zapotrzebowań oraz ustaleń pokonsultacyjnych i dotyczą one przeprowadzenia prelekcji, pogadarek, warsztatów dla nauczycieli i rodziców.*

W kontrolowanym okresie w zakresie e-uzależnień do Poradni wpłynęły trzy zgłoszenia od jednostek z terenu powiatu stalowowolskiego tj.:

- w dniu 16 września 2013 r. z Zespołu Szkół w Lipie w sprawie przeprowadzenia szkolenia dla nauczycieli w temacie „Uzależnienia” – szkolenie zostało zrealizowane,
- w dniu 23 kwietnia 2014 r. z Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Stalowej Woli wpłynęła prośba o wzięcie udziału w debacie pod tytułem „Szkłana pułapka”, dotyczącej psychologicznych aspektów uzależnień od telefonów komórkowych i portali społecznościowych oraz zagrożeń z nich wynikających – debata została zrealizowana,
- w dniu 18 kwietnia 2016 r. z Publicznej Szkoły Podstawowej nr 7 w Stalowej Woli wpłynęła propozycja spotkania, prelekcji dla rodziców uczniów Szkoły Podstawowej na temat „Czy moje dziecko jest uzależnione od Internetu” – przygotowano do realizacji w dniu 17 czerwca 2016 r.

Ponadto w dniu 9 czerwca 2016 r. w Poradni zrealizowano sesję warsztatowo-szkoleniową dotyczącą e-uzależnień dla psychologów i pedagogów szkół podstawowych z terenu powiatu stalowowolskiego pt. „Diagnoza i budowanie strategii do pracy w obszarze e-uzależnienia”.

W 2013 r., z inicjatywy pracowników Poradni opracowano – obowiązujące nadal – „Wskazówki dla rodzica”, w których zapisano, iż *dopóki dziecko nie zacznie mówić zdaniami, należy całkowicie zrezygnować z jakichkolwiek multimediów (TV, komputer, radio) oraz zawarto porady „Jak wspomagać i stymulować mowę przedszkolaka”, gdzie wśród właściwych zachowań wobec dziecka wskazano ograniczenie stymulacji obrazem (telewizor, komputer).*

Na początku 2016 r. opracowano kwestionariusz/ankietę dla rodziców „Jak rozpoznać symptomy e-uzależnienia” oraz dokument dotyczący profilaktyki e-uzależnień ze wskazówkami dla rodziców.

Dyrektor Poradni podała, iż *materiały powyższe rozpowszechniano w przedszkolach, na spotkaniach z rodzicami oraz na początku każdego roku szkolnego przekazywano ofertę dyrekcji przedszkoli i nauczycielom, na spotkaniach sieci współpracy nauczycieli przedszkoli prowadzonych w Poradni przez pracowników Poradni, w szkołach, na spotkaniach (wywiadówkach) rodzicom, nauczycielom, pedagogom szkolnym podczas konsultacji w szkole, w Poradni podczas prowadzonego procesu diagnostycznego lub terapeutycznego, na szkoleniach prowadzonych w Poradni przez pracowników Poradni.*

W Poradni nie odnotowywano, do których jednostek na terenie powiatu stalowowolskiego materiały te zostały przekazane.

[dowód: akta kontroli str. 63-66, 305-359, 500-501]

4. W latach 2013-2016 Poradnia realizowała w ramach własnego budżetu zadania statutowe świadczone zgodnie z potrzebami, zgłoszonymi pisemnie od podmiotów uprawnionych do korzystania z takiej formy wspomagania bezpłatnie, zawierającymi m.in. problematykę dotyczącymi e-uzależnień i tak:

- w listopadzie 2013 r. zorganizowano warsztaty dla nauczycieli w gminie Radomyśl na temat „Stop cyberprzemocy”, przygotowujące nauczycieli do prowadzenia zajęć z uczniami na godzinach wychowawczych,
- w kwietniu 2014 r. zorganizowano debatę w Liceum Samorządowym w Stalowej Woli pt. „Szklana pułapka”, podczas której rozmawiano na temat korzyści i zagrożeń oraz objawów uzależnienia od telefonów komórkowych i portali społecznościowych. Uczestniczyli w niej uczniowie, nauczyciele, policjant oraz psycholog z Poradni,
- w październiku 2014 r. podczas otwarcia nowej siedziby Poradni przedstawiono prezentację dotyczącą wpływu płaskiego obrazu na rozwój dziecka w sferze komunikacji i kompetencji społecznych, w której przedstawiono e-uzależnienia młodzieży jako wyzwanie dla Poradni, nauczycieli i rodziców. Prezentację przedstawiono wszystkim uczestnikom otwarcia,
- w maju 2014 r. w Przedszkolu w Pysznicy i w maju 2015 r. w Przedszkolu w Zaklikowie zorganizowano prelekcję dla rodziców i nauczycieli, w trakcie której poruszano temat zbyt wczesnego i nadmiernego stymulowania dzieci obrazem poprzez telewizor i komputer,
- w styczniu 2015 r. zorganizowano prelekcję dla rodziców w Zespole Szkół w Rzeczycy Długiej i w Gimnazjum w Turbi na temat „Jak radzić sobie ze złością i agresją u dzieci. Cyberprzemoc”.

W ramach spotkania w dniu 14 kwietnia 2016 r. pod nazwą „Sieci współpracy”, zorganizowanego przez logopedów Poradni z nauczycielami z 18 stalowowolskich przedszkoli, zapoznano uczestników z kampanią „Mama, tata, tablet” prowadzoną przez Fundację Dzieci Niczyje, powstałą z myślą o przeciwdziałaniu uzależnieniu

dzieci w wieku do 6 lat od urządzeń audiowizualnych (telewizor, tablet, komputer, smartfon).

Dyrektor Poradni podała, iż *Poradnia nie korzystała ze środków FRPH, ponieważ problem e-uzależnień występował w niewielkim stopniu. Po raz pierwszy był rozpoznany w roku szkolnym 2013/2014 u jednego klienta. Ponadto szkoły i placówki objęte wsparciem Poradni nie występowały o pomoc w tej tematyce.*

[dowód: akta kontroli str. 358-424, 500-501]

5. Działania profilaktyczne dotyczące e-uzależnień wynikające ze zgłoszonych zapotrzebowań ze szkół opisano w pkt 3. W ramach programów stosowano profilaktykę uniwersalną. W ofertach przedstawianych jednostkom uprawnionym do korzystania z pomocy Poradni wskazywano grupy, do których miałyby być skierowane działania. Podobnie przedstawiano zapotrzebowanie na profilaktykę, np. Zespół Szkół w Lipie zwracał się z prośbą o przeprowadzenie szkolenia dla nauczycieli przygotowujących ich do prowadzenia godzin wychowawczych w temacie uzależnienia; Zespół Szkół Ogólnokształcących w Stalowej Woli prosił o organizację debaty pt. „Szklana Pułapka”. Debata miała na celu poruszenie problemu, który dotyka współczesną młodzież, jakim jest uzależnienie od telefonów komórkowych i portali; Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 w Stalowej Woli prosiła o prelekcję, prezentację dla rodziców uczniów szkoły w temacie „Czy moje dziecko jest uzależnione od internetu”. Poradnia nie dokumentowała realizacji odbycia spotkań w formie list obecności. Dokonywano jedynie zapisów w tym zakresie na otrzymanych zapotrzebowaniach.

Dyrektor Poradni podała, iż *realizacja działań profilaktycznych świadczonych w szkołach i placówkach odbywała się na podstawie pisemnych zgłoszeń(...) i na podstawie rozpoznania przez pracowników problemu osobiście, podczas konsultacji z pedagogami/psychologami/dyrekcją w szkołach i placówkach. Pracownicy Poradni przedstawiają dyrektorowi Poradni do uzgodnienia tematykę zaproponowaną przez szkoły. Dyrektor wyraża zgodę na realizację czego potwierdzeniem jest delegacja, zeszyt/karta wyjść każdego pracownika. Formy wspomagania szkół i placówek kierowane są do adresatów wskazanych przez szkołę, a więc do rodziców lub uczniów lub nauczycieli.*

Poradnia nie informuje rodziców o działaniach profilaktycznych organizowanych w jednostkach zgłaszających zapotrzebowanie w temacie e-uzależnień, ponieważ jest to zadaniem samej placówki zgłaszającej takie zapotrzebowanie (...).

[dowód: akta kontroli str. 67-68, 305-318, 425-426, 448-449]

6. W Poradni zatrudnionych było w roku szkolnym 2013-2014: 12 -psychologów, 9 – pedagogów i 7 – logopedów, w roku szkolnym 2014-2015: 13 – psychologów, 8 – pedagogów i 8 – logopedów, w roku szkolnym 2015-2016: 12 – psychologów, 9 – pedagogów i 8 – logopedów (zajmowali oni 26,5 etatu).

Pracownicy Poradni uczestniczyli w szkoleniach, konferencjach i warsztatach uzupełniających wiedzę na temat e-uzależnień m.in.: w 2010 r. „Jak postępować z młodzieżą i dziećmi uzależnionymi od Internetu i gier komputerowych” (4 osoby), w 2011 r. „Terapia behawioralna w pracy z dzieckiem z ADHD” (1 osoba), w 2012 r. „Terapia poznawczo - behawioralna zaburzeń lękowych u dzieci” (1 osoba), w 2013 r. „Terapia poznawczo – behawioralna w interwencji kryzysowej” (3 osoby), „Podejście behawioralne – poznawcze w psychoterapii” (1 osoba), „Leczenie zaburzeń lękowych u dzieci i nastolatków – zastosowanie terapii poznawczo behawioralnej w praktyce” (1 osoba), w 2014 r. „Profilaktyka społeczna i terapia uzależnień” (3 osoby), w 2015 r. „Szanse i zagrożenia w cyberprzestrzeni”

(1 osoba), „Funkcjonowanie dzieci i młodzieży w świecie wirtualnym” (1 osoba), „Bezpieczny Internet w domu i szkole” (1 osoba, która przeprowadziła szkolenie w ramach akcji edukacyjnej „Trener bezpiecznego Internetu” przekazując informacje na ten temat 19 nauczycielom) oraz „Chrońmy młodzież w sieci – bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w świecie nowych mediów” (6 osób).

Dyrektor Poradni podała, że *po raz pierwszy problem nadużywania komputera pojawił się w 2012 r.*⁴ Część pracowników miało już zrealizowane szkolenia w tym kierunku, jednakże od roku szkolnego 2013/2014 obserwuje się powolny wzrost w obszarze e-uzależnień. Jako, że jest to nowy problem pracownicy z dużym zaangażowaniem podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe. Właściwe przygotowanie kadry pomaga w rzetelnym diagnozowaniu i prowadzeniu profesjonalnej pomocy terapeutycznej.

Ponadto Poradnia otrzymała z Fundacji Poza Schematami materiały szkoleniowe związane z e-uzależnieniami do wykorzystania w pracy Poradni, podczas zajęć indywidualnych i grupowych tj.: „Profilaktyka uzależnień behawioralnych wśród młodzieży gimnazjalnej”, „Miłość, a elektroniczna fascynacja. Co warto wiedzieć o nawiązywaniu znajomości w sieci”, „BHP użytkownika mediów elektronicznych” oraz materiały skierowane do pracy z najmłodszymi dziećmi „Kreatywna profilaktyka dla najmłodszych. Poradnik dla realizatorów zajęć” i „Rysia i Tolek na Cyberzachodzie...”.

Poradnia otrzymywała pojedyncze oferty szkoleń, konferencji dotyczących e-uzależnień – organizowanych przez Katolicki Uniwersytet Lubelski czy Stowarzyszenie Ruch Pomocy Psychologicznej „Integracja” – np. „Profilaktyka społeczna i terapia uzależnień”, „Chrońmy młodzież w sieci” oraz broszury z Fundacji Poza Schematami do wykorzystania przez pracowników na zajęciach indywidualnych i grupowych.

[dowód: akta kontroli str. 427-455, 500-501]

7. Pracownicy Poradni prowadzili pogadanki, prelekcje dla rodziców, szkolenia dla nauczycieli, debaty, konsultacje dla rodziców po prelekcjach. Zajęcia dotyczące e-uzależnień prowadzone były przez 3 psychologów posiadających kwalifikacje do przeprowadzania tego typu zajęć. Zajęcia te, w zależności od typu, trwały od 1 do 2,5 godz. W prowadzonych zajęciach poruszano m.in. tematy związane z: korzyściami i zagrożeniami wynikającymi z korzystania z Internetu, z przemocą z wykorzystaniem Internetu, omawiano objawy uzależnienia od Internetu, oraz przekazywano informacje gdzie szukać pomocy w przypadku problemów związanych z e-uzależnieniami.

Dyrektor Poradni podała, iż *czas przeznaczony na realizację różnych form zajęć ustala dyrektor Poradni wspólnie z pracownikami pedagogicznymi na posiedzeniu Rady Pedagogicznej. Dodatkowo przed każdą realizacją zajęć w szkołach i placówkach pracownicy ustalają bezpośrednio z dyrektorem Poradni czas trwania, biorąc pod uwagę tematykę, odbiorców i preferencje szkół. Czas trwania zajęć prowadzonych w placówkach i szkołach w temacie e-uzależnień był uzależniony od formy zajęć i tak: pogadanki, prelekcje dla rodziców – 1 godz., szkolenia dla nauczycieli – 2 godz., debaty – 2 godz., konsultacje dla rodziców po prelekcjach – około 2 godz.*

[dowód: akta kontroli str. 448-449, 457-483]

8. W okresie objętym kontrolą w Poradni udzielano uczniom pomocy w związku ze stwierdzeniem nadużywania mediów elektronicznych, głównie przez stosowanie

⁴ Problem nadużywania komputera pojawił się po raz pierwszy w dokumentacji dziecka w 2012 r., a statystykę związaną z e-uzależnieniem prowadzono od roku szkolnego 2013/2014.

terapii psychologiczno-pedagogicznej oraz konsultacji dla rodziców. Początkowe spotkania z klientami miały na celu rozpoznanie zgłaszanego problemu. Przeprowadzono wywiad i wyniku diagnozy przeprowadzano instruktaż związany z konsekwentnym zachowaniem rodziców czy opiekunów wobec dziecka. Spotkania z terapeutami trwały 60 min od 1 do 3 razy w miesiącu. Data i godzina następnego spotkania była ustalana z osobami zainteresowanymi.

[dowód: akta kontroli str. 107, 116, 188-193, 214, 219-224, 303-304]

9. Poradnia w kontrolowanym okresie współpracowała:

1. ze szkołami poprzez wydawanie opinii, orzeczeń, a podczas procesu diagnostycznego zasięgała informacji (po wrazeniu zgody przez rodziców czy opiekunów),
2. z Młodzieżowym Ośrodkiem Socjoterapii, dla którego wydawała orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na zagrożenie niedostosowania społecznego ucznia,
3. ze specjalistami: np.: pediatrami, psychiatrami, dla których wydawała opinie, a wynik konsultacji przedkładany był do Poradni za zgodą rodziców/opiekunów,
4. z Rodzinnym Ośrodkiem Diagnostyczno – Konsultacyjnym w Stalowej Woli poprzez wymianę informacji nt. badanych dzieci,
5. kuratorami.

[dowód: akta kontroli str. 225-227, 484-499]

Ocena częściowa

Poradnia rzetelnie wykonywała zadania w zakresie profilaktyki, diagnozowania, terapii i pomocy bezpośredniej związanej z e- uzależnieniem, co przyczyniało się do rozpoznawania i leczenia tego problemu u dzieci i młodzieży.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*⁵ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Rzeszów, dnia lipca 2016 r.

Barbara Lew
Starszy inspektor k. p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
podpis

.....
Podpis

⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677